

Voorgangers: dierenartsen uit vroeger tijd (45)

Marie Hubertus Johannes Petrus Thomassen (1847-1906)

Veterinair
verleden

Wanneer men zich verdiept in de levensgeschiedenis van Thomassen, dan blijkt dat men te maken heeft met een uiterst veelzijdig mens en een all-round onderzoeker. Marie Hubertus Johannes Petrus Thomassen werd op 24 oktober 1847 in hartje Zuid-Limburg, in Eckelrade (Gemeente Gronsveld) geboren. Het lager onderwijs werd genoten in de kostschool van de heer Nivel te Meersen, waarna het gymnasium in St. Truiden (Belgisch Limburg) werd bezocht. Hier ontwikkelde zich zijn liefde voor klassieke en Romaanse talen en voor muziekbeoefening.

In 1865 deed hij een briljant toelatingsexamen voor de Veeartsenijschool in Utrecht, waar hij in 1869 het einddiploma behaalde. Hij keerde naar Limburg terug en vestigde zich in Maastricht, waar hij gedurende twaalf jaar met grote ambitie een steeds groeiende praktijk uitoefende. Aan de neiging tot onderzoek die tijdens de opleiding niet tot zijn recht gekomen was, kon hij nu aan de hand van eigen patiëntenmateriaal en ondersteund door literatuur gevolg geven. De acht publicaties uit zijn Maastrichtse jaren gingen, op één uitzondering na, naar Belgische tijdschriften. Eén ervan, over embryotomie, werd door Milanese hoogleraar Alessandro Lanzilotti-Buonsanti in het Italiaans vertaald.

Thomassen was een groot muzik liefhebber. 's Zondags ging hij naar Luik om daar zangles te nemen. Zijn bas schijnt zo schitterend te zijn geweest, dat zijn muzikleraar hem adviseerde om de diergeneeskunde vaarwel te zeggen en operazanger te worden. Maar hij bleef trouw aan zijn vak dat hij een waardige plaats naast dat van de geneeskunde van de mens wenste te geven.

Toen in 1881 aan de Veeartsenijschool vacatures voor leraren waren ontstaan, lag het voor de hand dat het oog viel op Thomassen. Hij werd per 1 september 1881 benoemd tot leraar met het volgende vakkenpakket: algemene geneesleer, geneesmiddel- en vergiftleer, bijzondere ziektekunde, kliniek en geschiedenis der veeartsenijkunde.

In 1885 trok zijn publicatie in het in Luik uitgegeven tijdschrift *L'echo vétérinaire* over straal schimmelziekte '*L'Actinomyose au point de vue de sa thérapeutique*' grote aandacht. Het was hem namelijk gebleken dat actinomyose uitstekend te genezen is met joodkalium. Een Amerikaanse commissie heeft deze therapie getoetst en bekroond. De grote Deense geleerde Bernhard Bang concludeerde dat door deze ontdekking niet alleen een einde gemaakt kon worden aan een voor de economie zeer schadelijke plaag, maar dat ook het vertrouwen in de veearts als therapeut zeer versterkt zou worden. Ook in de humane geneeskunde bleek deze therapie van waarde te zijn.

Grote naam heeft Thomassen gemaakt met zijn studies over tuberculose. In 1888 publiceerde hij in *Recueil de médecine vétérinaire* zijn studie over de besmettelijkheid van tuberculose. Toen hij daarop deelnam aan het tuberculosecongres in Parijs van 1889, ontmoette hij de coryfeeën op dit gebied: Villemin, Bang, Nocard en Leclainche. Toen Koch tijdens een congres in Berlijn in 1890 bekend maakte dat hij in het tuberculine een therapeutikum voor de mens had gevonden, bleek al spoedig dat dit niet aan de verwachtingen voldeed. Dit was wel aanleiding voor Thomassen om in 1891 tot de conclusie te komen, dat tuberculine een uitstekend diagnosticum voor deze ziekte zou kunnen zijn. Tien jaar later kon Thomassen op grond van eigen experimenten tijdens het Vijfde Tuberculose Congres in Londen verklaren, dat de identiteit van de tuberculose bij mens en rund nog steeds als een paal boven water stond en dat met besmettingsgevaar van rund op mens altijd rekening moet worden gehouden. De wereldautoriteit op dit gebied, Koch, die altijd van de identiteit was uitgegaan, had tijdens datzelfde congres echter verkondigd, dat deze identiteit allerminst vaststond; het was hem althans niet gelukt runderen met humane tuberkelbacteriën te besmetten. Het gebruik van melk en vlees van tuberculeuze dieren zou voor de mens dus geen gevaar opleveren. Nocard en Bang hebben staande dit congres hiertegen al geprotesteerd. Helaas is heeft deze uitspraak van Koch het gevolg gehad dat tot 1940 veel medici het gevaar van tuberculeuze melk hebben onderschat of zelfs hebben ontkend. De positie van Thomassen tijdens dit congres was niet te benijden, maar hij heeft daar als een rots in de branding gestaan.

De brede belangstelling van Thomassen blijkt uit de veelheid van onderwerpen waarover hij heeft gepubliceerd, bijvoorbeeld over castratie, hoefbevangenheid, corpora aliena in de voormagen van het rund, verbranding van met anthrax be-

smette kadavers, neurotomie, een therapie voor vogeldifterie, botryomycose, malleïne als diagnosticum, endocarditis, nephritis en de vaccinatie tegen longziekte en tuberculose. Uit zijn werk over infectieziekten blijkt dat hij zich de toen nieuwe bacteriologische technieken eigen had gemaakt.

Dan was er nog een ander terrein waarop hij pionierde; dat van de zenuwaandoeningen bij het paard. Samen met zijn collega H.J. Hamburger en de hoogleraar neurologie van de Medische Faculteit T. Ziehen, trachtte hij door pathologisch-anatomisch onderzoek, en ook wel langs experimentele weg, verklaringen voor allerlei verlamingsverschijnselen te vinden. Een lange serie artikelen tussen 1884 en 1903 in binnen- en buitenlandse tijdschriften leggen hiervan getuigenis af. Hij koesterde een bijzondere voorliefde voor studies op het gebied van de geschiedenis. In 1890 had hij in vakkringen de aandacht getrokken met zijn boek *Krijgsbedrijven van Alexander Farnese in Limburg en aangrenzende gewesten, 1578-'79*, twee jaar later gevolgd door *Spaansche bijdragen tot de geschiedenis onzer voorvaderen der 16^e eeuw*. Op grond hiervan werd hem het prestigieuze lidmaatschap van het Historisch Genootschap aangeboden. Behalve het doceren van de veterinaire geschiedenis, publiceerde hij in het *Tijdschrift voor Veeartsenijkunde en Veeteelt* tussen 1887 en 1889 een serie van zes artikelen over de geschiedenis der veeartsenijkunde in de Oudheid; en in het tijdschrift *Het Paard* van 1896 een artikel over het paard in de Oudheid, dat door H. Markus van tekeningen werd voorzien. Zowel in het *T.v.V. en V.* als in de *Veterinaire Almanak* verschenen biografieën van veterinaire kopstukken van zijn hand.

Naast een voortreffelijk wetenschapper was Thomassen ook een eminent docent. Zijn colleges waren glashelder; zijn leerling en latere collega Markus omschreef dit als volgt: 'Thomassen wist ziektebeelden te schilderen met een gloed en verve zonder weerga, plaatsende de cardinale verschijnselen op den voorgrond en daaromheen groepeerende de meer bijkomstige of toevallige, zoodanig, dat elk symptoom zijn juiste waarde kreeg.'

Hij was een graag gehoord spreker, zowel op vergaderingen van de Maatschappij als op de buitenlandse congressen waar hij ons land vaak vertegenwoordigde. Het onderwijs ging hem zeer ter harte. Hij heeft op velerlei wijze, onder andere in de periode dat hij vice-voorzitter en voorzitter was

van de Maatschappij ter Bevordering van de Veeartsenijkunde (1893-1904), bijgedragen aan de reorganisatie die de weg baande naar het hoger onderwijs. Zijn opvattingen hierover heeft hij neergelegd in een brochure, getiteld *De Veeartsenijkschool als 6e faculteit der Utrechtsche Universiteit* (1904).

Thomassen werd op grond van zijn wetenschappelijke verdiensten door de Franse regering in 1890 benoemd tot Officier d' Académie en in 1893 tot ridder in het Legioen van Eer. In 1905 werd hij door de Groningse Universiteit bevorderd tot Doctor in de geneeskunde honoris causa, waarbij zijn vroegere collega Hamburger als promotor optrad.

Hij was erelid van de Amerikaanse en Ierse veterinaire verenigingen en lid of corresponderend lid van een groot aantal binnen- en buitenlandse verenigingen.

Op 21 december 1906 is Thomassen totaal onverwacht overleden. Hij werd betreurd door zijn echtgenote H.M.S. Vrancken met wie hij in 1885 in het huwelijk was getreden, een dochter en twee zonen, door zeer veel collegae in binnen- en buitenland en door de studenten bij wie hij zeer geliefd was. Het initiatief om ter zijner nagedachtenis een borstbeeld te laten vervaardigen vond grote bijval. Niet minder dan 392 personen droegen bij om de beeldhouwer Bart van Hove in staat te stellen dit beeld te beitelten. Het werd door minister A.S. Talma onthuld toen de deelnemers van het negende Internationaal Veeartsenijkundig Congres op 20 september 1909 een excursie naar Utrecht maakten. De bij die gelegenheid gehouden toespraken, die tezamen een goed beeld geven van zijn karakter en werk, werden in een afzonderlijke brochure uitgegeven. Met hem had veterinair Nederland één van de baanbrekers verloren, die de diergeneeskunde van een op empirie gebaseerd vak heeft helpen transformeren naar een op wetenschap berustend beroep.

Deze rubriek wordt verzorgd door leden van het Veterinair Historisch Genootschap.

A. Mathijssen en E.P. Oldenkamp

Literatuur

H. Markus. In memoriam dr. M.H.J.P. Thomassen. *Tijdschrift voor Veeartsenijkunde en Veeteelt* 1907; 28: 547-58 (met bibliografie) en *Veterinaire Studenten Almanak* 1908: 186-95.

H. Markus. Gedenkteeken-Thomassen. *Tijdschrift voor Veeartsenijkunde en Veeteelt* 1909; 36: 849-51.

C. Offringa. Van Gildestein naar Ulthof. dl I. Utrecht, 1971: 176-7; 193-5.

W.C. Schimmel. Discours, in: Marie Hubertus Johannes Petrus Thomassen 1847-1906. Onthulling van het borstbeeld op Maandag 20 September 1909 tijdens de excursie van leden van het Negende Internationaal Veeartsenijkundig Congres naar Utrecht. Utrecht, 1909: 8-16.